

การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

The Development of Accounting System on Manufacturing and Sales OTOP Group of Villagers, Wang Saphung District, Loei Province

เมชยา ทำพิมาย

Mechaya srinongkung

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติการทางบัญชี พัฒนาระบบบัญชีให้ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีที่ถูกต้อง โดยใช้เครื่องมือผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จำนวน 20 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านการบัญชี กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกิดปัญหาภายในกลุ่ม โดยด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ส่วนความต้องการแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชี ชาวบ้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชี ในด้านระบบการผลิตและการเบิกจ่ายวัตถุดิบ ระบบการซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ ระบบการขายสินค้า และระบบการรับเงิน – การจ่ายเงิน จากการอบรมการพัฒนาระบบบัญชีให้กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการทดสอบวัดความรู้ก่อน และหลังการอบรม เพื่อให้ทราบถึงผลของความรู้ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติแก่ผู้เข้าร่วมอบรม พบว่า มีคะแนนหลังอบรม สูงขึ้นกว่าก่อนอบรม ซึ่งหมายถึงผู้เข้าร่วมอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามระบบบัญชีที่ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบบัญชีได้ หลังจากมีการอบรมการพัฒนาระบบบัญชีแล้ว

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบบัญชี

Abstract

The research purposes were 1) to investigate the problems and obstacles of the accounting operation in order to develop the accounting system which is Generally Accepted Accounting Principles: GAAP, and 2) to determine the guidelines of the correct accounting system. The mixed methodology between quantitative and qualitative research entitled, the research sample consisted of 20 groups of the local producers who are villagers, manufacturing and sale the One Tambol One Product (OTOP) in Wang Saphung district, Loei province. The research findings were revealed as follows:

The problem in accounting of villager group who manufactures and sales the OTOP in Wang Saphung district, Loei province were obviously found that the internal problem was occurred in terms of the tools for the work operation, the abilities, the cooperation and coordination, documents and accounting methods. For the need of guidelines for accounting system development, the manufacturers' opinion about the guidelines to develop the accounting system, manufacturing system, disbursement of raw materials, purchase of raw materials system and packaging, and merchandise system, and the payment and disbursement system which group of villagers were needed. The group of villagers manufacturing and sale the OTOP in Wang Saphung district, Loei province were trained about the accounting system development, the pre-test and post-test were conducted with the participants to obtain their understanding and applied the result to improve them. The result showed that after the training, the participants gained higher scores more than pre-training. This implied that the training participants understood thoroughly and could operate the accounting system after training.

Keyword : Accounting Systems

1. บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ด้วย 5 ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป้าหมายหลัก คือ การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้สังคมแห่งภูมิปัญญา และการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้น รัฐได้ให้ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นที่จะแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานในระดับล่างให้เข้มแข็ง โดยจัดให้มีโครงการต่างๆ หลายโครงการเพื่อแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : OTOP เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลโครงการหนึ่ง ที่มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับฐานราก ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 โดยการผลิตสินค้าหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ถือเป็น การบูรณาการภูมิปัญญาเดิมแล้วต่อยอดด้วยวิทยาการสมัยใหม่ ทำให้สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สามารถจำหน่ายได้ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเน้นการส่งเสริมให้สินค้าจากโครงการนี้ได้มีโอกาสขยายตลาดออกสู่ต่างประเทศ คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ จึงได้จัดให้มีโครงการการคัดสรรสุดยอด

หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย หรือ OTOP Product Champion (OPC) สนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานที่เพียงพอ ซึ่งจะเป็นแนวทางการเชื่อมโยงมาตรฐานสินค้าจากระดับภูมิภาคสู่ระดับสากล (Local Links Global Reaches) ดังนั้นในปี พ.ศ. 2549 คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ) ซึ่งได้มอบหมายให้คณะกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับภูมิภาค ดำเนินการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเน้น “คุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานที่กำหนดเป็นสำคัญ” (คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2549 : 3)

จังหวัดเลย แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 89 ตำบล เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้มีการสนับสนุนให้ท้องถิ่นจัดทำสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยให้แต่ละชุมชนมีผลิตภัณฑ์อย่างน้อยหนึ่งผลิตภัณฑ์ และมีการกำหนดให้ผลิต ผลิตภัณฑ์ที่อยู่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมประเพณี ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือตำบลนั้น ซึ่งแนวคิดของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิด การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้ได้มาตรฐานตรงกับความ ต้องการของตลาดสากล อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนฐานล่างมีความเข้มแข็ง และก่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ สากล การผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับใน ระดับสากล พึ่งตนเองและคิด อย่างสร้างสรรค์ นั้น สามารถทำความเข้าใจเป็นจริงด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเสริมสร้างกิจกรรม ที่อาศัยศักยภาพความรู้ความสามารถของท้องถิ่น การสร้างทรัพยากรมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2559 จังหวัดเลยมีสินค้า สำคัญประจำจังหวัด ได้แก่ กระชายดำ กระชายดำแปรรูป มะพร้าวแก้ว ผ้าหม่นนม มะขามหวาน ข้าวนางเล็ด น้ำผักสะทอน หน้ากากผีตาโขน กัลวดยาบ เครื่องจักสานไม้ไผ่ ผ้าทอพื้นบ้าน พืชผักเมืองหนาว ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้กวาดดอกหญ้า ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหอย พันธุ์ไม้ผล ข้าวโพด ถั่วเหลือง กัลวดย ปลาในกระชัง ลำไย สุราแช่ (สาโท) มะม่วงดอง ชาใบหม่อน และ ส้มเขียวหวาน เป็นต้น (หอการค้าจังหวัดเลย, 2557 : 1) การจัดทำโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงทำให้หมู่บ้านมีการผลิต ผลิตภัณฑ์หลักขึ้นมา ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น เป็นการลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น และเป็น แนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และโครงการนี้ได้มุ่งเน้นเพียง 3 ด้านเท่านั้น คือ ด้านการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมช่องทางการจำหน่าย และการตลาด (กิตติ ลิ้มสกุล, 2544 : 1)

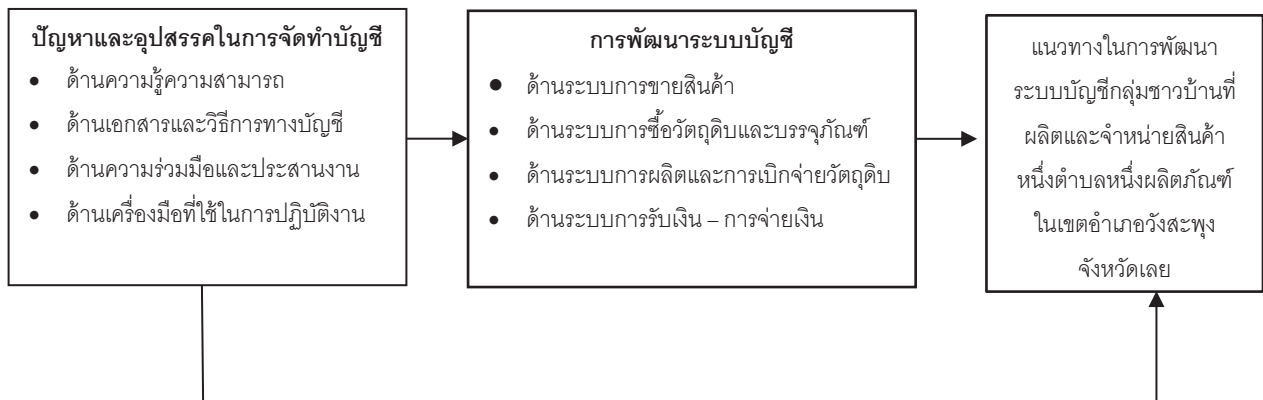
จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและได้มุ่งเน้น 3 ด้าน โดยไม่ได้กล่าวถึงการมุ่งเน้นทางด้านระบบ บัญชี ทั้งที่ระบบบัญชียังเป็นด้านที่สำคัญในการดำรงอยู่ของกิจการ เพราะจะทำให้กลุ่มชาวบ้านได้ทราบถึงต้นทุน ในการผลิตและผลกำไรของสินค้าที่ผลิตออกจำหน่าย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงฐานะทางการเงิน รวมถึงนโยบาย การบริหารกิจการ ทิศทางและความเสี่ยงของการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย และพื้นที่อำเภอวังสะพุงซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งใน จังหวัดเลย ที่ได้มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก รวม 57 กลุ่มอาชีพ มีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของแต่ละกลุ่มอาชีพอยู่แล้วตามความเข้าใจของตนเอง โดยไม่ได้นำหลักการบัญชี ที่ถูกต้องมาใช้ให้เป็นระบบ ถึงแม้อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยจะไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงกับ นักท่องเที่ยว แต่อำเภอวังสะพุงเป็นเส้นทางที่สามารถผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดเลย เช่น อำเภอ เชียงคาน อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอท่าลี่ซึ่งเป็นประตูสู่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งในปัจจุบันสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวไปถึงเมืองมรดกโลกอย่างหลวงพระบางได้โดยสะดวก นักท่องเที่ยว สามารถจอดรถแวะพักเข้าห้องน้ำ ชมและซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จากชาวบ้านได้ที่อำเภอวังสะพุงที่มี

การผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับ โดยที่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จะมีการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกันตามความเข้าใจ และความสะดวกของตนเอง อีกทั้งการรวบรวมข้อมูลทางการบัญชียังไม่ครอบคลุมถึงต้นทุน เช่น ค่าขนส่ง ค่าเสื่อมราคา ในสินทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง ค่าแรงงานของตนเองและคนในครอบครัว ฯลฯ ยังไม่มีการนำเข้ามาคำนวณในส่วนของต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดราคาขายอย่างเหมาะสม (หอการค้าจังหวัดเลย , 2557 : 1) งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาการปฏิบัติการทางการบัญชี ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และข้อเสนอแนะที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างเสริมศักยภาพของการดำเนินกิจการของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขต อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาระบบบัญชีเพื่อให้มีความถูกต้อง ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบงานด้านบัญชีที่มีอยู่ เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อนำผลการศึกษานั้นไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีที่ถูกต้องสำหรับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขต อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย และกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี รวมถึงการพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

รูปภาพประกอบ โมเดลของการพัฒนาระบบบัญชี

2.1 ปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชี (Problems and obstacles in conducting the account)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี มีดังนี้ (ยุพรัตน์ อิมพิทักษ์, 2557 : 15)

2.1.1 ด้านความรู้ความสามารถ เป็นความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง และสามารถจัดทำบัญชีเป็นประจำทุกวัน เช่น บันทึกเมื่อเกิดค่าใช้จ่าย บันทึกเมื่อเกิดรายได้ ให้เป็นปัจจุบัน

2.1.2 ด้านเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี เป็นการบันทึกหรือเอกสารใด ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี เช่น ใบกำกับสินค้า ใบกำกับภาษี ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงิน ใบสำคัญจ่ายเงิน เป็นต้น

2.1.3 ด้านความร่วมมือและประสานงาน เป็นการได้รับความร่วมมือในการจัดบัญชีและเก็บเอกสารหลักฐานสำคัญรวมถึงการให้ข้อมูลทางด้านการบัญชี มีระบบผังการเดินเอกสารสำคัญให้เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

2.1.4 ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกบัญชี เช่น สมุดบัญชี ปากกา คอมพิวเตอร์ และมีความพร้อมของอุปกรณ์ในการจัดทำบัญชี เพื่ออำนวยความสะดวกเพื่อจัดทำบัญชี เช่น แฟ้มเก็บเอกสาร โต๊ะนั่งทำงาน และอุปกรณ์สำนักงานอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 การพัฒนาระบบบัญชี (Accounting Systems)

ระบบบัญชีที่เหมาะสมกับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีดังนี้ (กุสุมา คำพิทักษ์, และคณะ, 2552 : 7) ประกอบด้วย

2.2.1 ระบบการขายสินค้า เมื่อผู้ประกอบการจะทำการขายสินค้า กระบวนการขายจะเริ่มจากการรับคำสั่งซื้อจากลูกค้าหรือพนักงานขาย (กรณีขายหน้าร้านจะเช็คจำนวนสินค้าในร้านค้าแล้วแจ้งยอดความต้องการ) จากนั้นจะดำเนินการจัดทำใบส่งของเพื่อบันทึกข้อมูลการจัดส่งของให้ลูกค้ารายต่างๆ ว่ามีจำนวนเท่าใด ซึ่งในระบบคอมพิวเตอร์จะทำการสรุปยอดของสินค้าคงเหลือและบันทึกบัญชีให้ทันทีที่จัดทำใบส่งของ (ไม่ต้องบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมอีก) และดำเนินการส่งของให้ลูกค้า จัดเก็บใบส่งของไว้เป็นหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี

2.2.2 ระบบการซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ การจัดซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ควรมีการวางแผนการผลิตล่วงหน้า เพื่อประมาณจำนวนวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ที่ต้องการใช้ วัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์จะไม่มีสินค้าคงเหลือ เมื่อประมาณจำนวนได้ให้ตรวจสอบยอดคงเหลือในสต็อก แล้วจึงดำเนินการสั่งซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์เท่าที่จำเป็น เมื่อผู้ขายนำวัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์มาส่ง หรือเมื่อซื้อวัตถุดิบหรือบรรจุภัณฑ์มาจากร้านค้า จะทำการตรวจรับของว่าถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้องก็จะบันทึกรับของเข้าในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์

2.2.3 ระบบการผลิตและการเบิกจ่ายวัตถุดิบเมื่อจะทำการผลิตสินค้า ผู้ประกอบการจะเบิกวัตถุดิบตามสูตร การผลิต โดยจะบันทึกเข้าในคอมพิวเตอร์ เมื่อผลิต ป้อนข้อมูลปริมาณการผลิตเข้าเครื่อง ระบบจะทำการคำนวณปริมาณวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการผลิตแต่ละครั้ง และเบิกวัตถุดิบ โดยสรุปยอดวัตถุดิบตามจำนวนที่เบิกไปใช้ และจะตั้งพักไว้ที่งานระหว่างทำ หลังจากผลิตเสร็จ ผู้ประกอบการจะป้อนข้อมูลจำนวนสินค้าที่ผลิตได้ และค่าใช้จ่ายประมาณการในกระบวนการผลิตเพื่อคำนวณต้นทุนของสินค้าที่ผลิตได้

2.2.4 ระบบการรับเงิน – การจ่ายเงิน

2.2.4.1 ระบบการรับเงิน การรับเงินของกลุ่มผลิตสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ได้รับจากการขายสินค้าเป็นเงินสด (ซึ่งจะรวมอยู่ในระบบบัญชีขาย) และรับเงินจากลูกหนี้ ในการรับเงินจากลูกหนี้ โดยปกติจะมีการแจ้งยอดเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ ซึ่งควรจะได้มีการตรวจสอบกับยอดคงเหลือในบัญชีลูกหนี้ว่าจำนวนที่จะต้องรับชำระหนี้เป็นจำนวนที่ถูกต้องหรือไม่ เมื่อได้เรียกเก็บเงินจากลูกหนี้แล้ว เมื่อลูกหนี้นำเงินมาชำระก็จะเปรียบเทียบกับยอดที่เรียกเก็บเงิน ออกใบเสร็จรับเงิน (ใบรับเงิน) เป็นหลักฐาน และบันทึกลงในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ กระบวนการรับชำระหนี้

2.2.4.2 ระบบการจ่ายชำระหนี้ จะคล้ายกับการรับชำระหนี้ โดยผู้ขายจะเป็นผู้ วางบิลหรือแจ้งยอดว่าต้องชำระหนี้จำนวนเท่าใด ผู้ประกอบการควรจะตรวจสอบยอดค้างชำระกับยอดคงเหลือในบัญชีถูกต้องหรือไม่ โดยผู้ชำระหนี้จะได้รับใบเสร็จรับเงินหรือบิลเงินสด จากผู้ขายเป็นหลักฐานการจ่ายชำระหนี้ และประกอบการบันทึกบัญชี

2.2.4.3 ระบบการรับและจ่ายเงินอื่น ๆ เป็นการรับเงินนอกเหนือจากรับชำระหนี้ เช่น รับดอกเบี้ย รั้งเงินลงทุนจากสมาชิกกลุ่ม ส่วนกระบวนการจ่ายเงินอื่น ๆ เป็นการจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าแก๊ส ค่าแรงงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประธานและสมาชิกกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย โดยแบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามแผนวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากร ได้แก่ ประธานกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จำนวน 57 กลุ่ม ซึ่งได้มีการวางแผนการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบ ได้แก่

3.1.1 แจกแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และการพัฒนาระบบบัญชี โดยมีการวัดผล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างในการแจกแบบสอบถาม คือ กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จำนวน 20 กลุ่ม เนื่องจากบางกลุ่มเพิ่งดำเนินการตั้งกลุ่มยังไม่ทราบปัญหา ไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบบัญชีของกลุ่มได้ จึงต้องใช้วิธี การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากประธานกลุ่มที่มีการทำงานร่วมกับกลุ่มมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 20 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน รวม 20 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือต่องานวิจัยเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามกับสมาชิกภายในกลุ่มทั้ง 20 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน รวม 40 คน ดังนั้นรวมกลุ่มตัวอย่างที่ต้องแจกแบบสอบถามทั้งหมด 60 คน

3.1.2 แบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ถึงประเด็นความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบัญชี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์และอบรม คือ กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มเดียวกันกับที่แจกแบบสอบถาม สัมภาษณ์เฉพาะประธานกลุ่ม จำนวน 20 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน รวมทั้งหมด 20 คน

3.2 กระบวนการจัดอบรม

หลังจากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลพบปัญหาและอุปสรรคที่ผู้วิจัยจึงได้มีการอบรมการจัดทำระบบบัญชีที่เหมาะสมให้กับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย โดยมีการดำเนินงานดังนี้

3.2.1 ทดสอบก่อนการอบรม

3.2.2 แนะนำศัพท์ทางการบัญชีและหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบัญชี

3.2.3 อบรมการการจัดทำระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

3.2.4 แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ

3.2.5 ทดสอบหลังการอบรม

3.3 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีการวัดค่าด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์เรื่องของปัญหาและอุปสรรค และการพัฒนาระบบบัญชี และใช้สถิติ Paired t-tests ในการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม

4. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาภายในกลุ่มของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย โดยรวม

ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาภายในกลุ่มของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.56	0.65	มากที่สุด
2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	4.43	0.75	มาก
3. ด้านความร่วมมือและประสานงาน	4.49	0.69	มาก
4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.51	0.68	มากที่สุด
โดยรวม	4.50	0.69	มากที่สุด

* $\bar{X} = 4.50 - 5.00$ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกิดปัญหาภายในกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาทางด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.=0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=0.68) และด้านที่มีระดับ มาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือและประสานงาน ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.69) และด้านเอกสารและวิธีการทาง บัญชี ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=0.75)

ตาราง 2 แสดงความคิดเห็นต่อระดับความต้องการแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชี ของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยโดยรวม

แสดงความคิดเห็นต่อระดับความต้องการแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชี ของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. แนวทางในการพัฒนาระบบการขายสินค้า	4.54	0.74	มากที่สุด
2. แนวทางในการพัฒนาระบบการซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์	4.60	0.68	มากที่สุด
3. แนวทางในการพัฒนาระบบการผลิตและการเบิกจ่ายวัตถุดิบ	4.61	0.74	มากที่สุด
4. แนวทางในการพัฒนาระบบการรับเงิน – การจ่ายเงิน	4.51	0.68	มากที่สุด
โดยรวม	4.56	0.71	มากที่สุด

* $\bar{X} = 4.50 - 5.00$ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกข้อ ($\bar{X} = 4.56, S.D.=0.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวทางในการพัฒนาระบบการผลิตและการเบิกจ่ายวัตถุดิบ ($\bar{X} = 4.61, S.D.=0.74$) รองลงมา แนวทางในการพัฒนาระบบการซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ วัตถุดิบ ($\bar{X} = 4.60, S.D.=0.68$) และแนวทางในการพัฒนาระบบการขายสินค้า ($\bar{X} = 4.54, S.D.=0.74$) ตามลำดับ และแนวทางในการพัฒนาระบบการรับเงิน – การจ่ายเงิน ($\bar{X} = 4.51, S.D.=0.68$)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลออกเป็นประเด็นต่อไปนี้

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ยังไม่มีระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน เนื่องจากคนในกลุ่มไม่เคยจัดทำบัญชีมาก่อน และจัดทำบัญชีตามความเข้าใจของตนเอง และจากการอบรมตามโครงการต่าง ๆ

4.2.2 ปัญหาในการจัดทำบัญชี ผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี เนื่องจากในกลุ่ม นั้นๆ ไม่มีผู้ที่มีความรู้หรือศึกษาจบการศึกษาทางด้านบัญชีโดยตรง รวมทั้งกลุ่มยังไม่ได้รับการสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีจากภาครัฐ เนื่องจากบางกลุ่มเป็นกลุ่ม OTOP เล็ก ๆ และยังไม่จดทะเบียนเป็น OTOP ของภาครัฐ บางกลุ่มไม่ได้นำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ เนื่องจากบางกลุ่มทำไปเพราะอยากได้แค่เพียงรายรับรายจ่ายเท่านั้น เอกสารที่ใช้ในการจัดทำบัญชีไม่ครบถ้วน และบางกลุ่มยังไม่มีเอกสารรายรับรายจ่ายเพื่อเป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี กลุ่มเกิดความเสียเวลาในการจัดทำบัญชี และ ไม่ได้บันทึกบัญชีเป็นประจำเสมอ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วเห็นตรงกันว่าการทำงานบัญชีเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนและมีการบันทึกบัญชีเป็นประจำเสมอทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เพราะบันทึกไปแล้วไม่รู้จะนำผลการรายงานไปใช้อย่างไรจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุด

4.2.3 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบัญชี กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มีความต้องการให้มีการจัดโครงการฝึกอบรมทางการบัญชีเพิ่มและจัดทำอย่างต่อเนื่องไม่ควรเว้นช่วงการอบรม เพราะจะทำให้การอบรมครั้งต่อไปยากต่อการต่อยอดจากการฝึกอบรมในครั้งที่ผ่านมา ต้องการให้มีการวางระบบเอกสารให้กับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี การทำบัญชีไม่ควรยุ่งยากซับซ้อน เนื่องจากผู้ทำบัญชีของแต่ละกลุ่มเป็นผู้สูงวัยไม่สามารถที่จะบันทึกบัญชีได้ถนัด ควรมีแนวทางในการจัดทำบัญชีที่ง่ายและสามารถนำผลการรายงานไปใช้ได้จริง

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อสอบวัดความรู้ ก่อนและหลังอบรม

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมอบรมก่อนอบรมและหลังการอบรมการพัฒนาระบบบัญชี ของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ตัวแปรที่ทำการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value	
ผลสัมฤทธิ์ของก่อนอบรมและหลังอบรม	ก่อนอบรม	20	3.30	0.98	-12.04	.00*
	หลังอบรม	20	7.80	1.06		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ผู้เข้าร่วมอบรมการพัฒนาระบบบัญชี ของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ก่อนการเข้าร่วมอบรม เกิดความรู้ และความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.00 โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 ภายหลังได้รับการพัฒนาระบบบัญชีมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 7.80 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 78.00 โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผู้เข้าร่วมอบรมการพัฒนาระบบบัญชี มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ดีขึ้น

4.4 ผลการฝึกปฏิบัติอบรม

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการฝึกปฏิบัติการอบรม

ความรู้ความเข้าใจหลังอบรม	จำนวน/ร้อยละ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
	3	2	1			
1. หลังอบรม ท่านสามารถออกใบเสร็จรับเงินให้ลูกค้าเมื่อมีการขายได้	17.00 (85.00%)	3.00 (15.00%)	0.00 (00.00%)	2.85	0.37	มาก
2. หลังอบรม เมื่อมีการซื้อวัตถุดิบหรือมีค่าใช้จ่าย หากไม่ได้รับใบเสร็จ ท่านสามารถออกใบเบิกเงินได้	12.00 (60.00%)	8.00 (40.00%)	0.00 (00.00%)	2.60	0.50	มาก
3. หลังอบรม ท่านสามารถนำใบเสร็จรับเงินจากการขายไปบันทึกบัญชีในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง	15.00 (75.00%)	5.00 (25.00%)	0.00 (00.00%)	2.75	0.44	มาก
4. หลังอบรม ท่านสามารถนำใบเสร็จรับเงิน หรือ ใบเบิกเงิน จากการซื้อวัตถุดิบหรือค่าใช้จ่าย ไปบันทึกบัญชีในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง	12.00 (60.00%)	8.00 (40.00%)	0.00 (00.00%)	2.60	0.50	มาก
5. หลังอบรม ในสมุดเงินสดท่านสามารถสรุปผลการดำเนินงาน ทุกสิ้นเดือนได้	13.00 (65.00%)	7.00 (35.00%)	0.00 (00.00%)	2.65	0.49	มาก

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการฝึกปฏิบัติการอบรม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจหลังอบรม	จำนวน/ร้อยละ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
	3	2	1			
6. หลังอบรม ท่านสามารถบันทึกการเพิ่มหุ้น การถอนหุ้น และหุ้นคงเหลือในทะเบียนสมาชิกได้	9.00 (55.00%)	11.00 (45.00%)	0.00 (00.00%)	2.55	0.51	มาก
7. หลังอบรม ท่านสามารถบันทึกการรับสินค้า การจ่ายสินค้า และยอดคงเหลือของสินค้าในทะเบียนคุมสินค้าได้	14.00 (70.00%)	6.00 (30.00%)	0.00 (00.00%)	2.70	0.47	มาก
8. หลังอบรม ท่านสามารถบันทึกการรับวัตถุดิบ การจ่ายวัตถุดิบ และยอดคงเหลือของวัตถุดิบในทะเบียนคุมวัตถุดิบได้	13.00 (65.00%)	7.00 (35.00%)	0.00 (00.00%)	2.65	0.50	มาก
9. หลังอบรม ท่านสามารถบันทึกบันทึกราคาทุน ค่าเสื่อมราคา และราคาสุทธิในทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวรได้	10.00 (50.00%)	10.00 (50.00%)	0.00 (00.00%)	2.50	0.51	มาก
10. หลังอบรม ท่านสามารถทราบจำนวนคงเหลือของสมาชิก สินค้าคงเหลือ วัตถุดิบคงเหลือ สินทรัพย์ถาวร และผลการดำเนินงานได้	15.00 (75.00%)	5.00 (25.00%)	0.00 (00.00%)	2.75	0.44	มาก
เฉลี่ยรวม	13.20 (66.00%)	6.80 (34.00%)	0.00 (00.00%)	2.66	0.47	มาก

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมฝึกอบรมการพัฒนาระบบบัญชี สามารถปฏิบัติได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=2.66, S.D.=0.47$) โดยเรียงลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถออกใบเสร็จรับเงินให้ลูกค้าเมื่อมีการขายได้ ($\bar{X}=2.85, S.D.=0.37$) รองลงมาตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ สามารถนำใบเสร็จรับเงินจากการขายไปบันทึกบัญชีในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=2.75, S.D.=0.44$) สามารถทราบจำนวนคงเหลือของสมาชิก สินค้าคงเหลือ วัตถุดิบคงเหลือ สินทรัพย์ถาวร และผลการดำเนินงานได้ ($\bar{X}=2.75, S.D.=0.44$) สามารถบันทึกการรับสินค้า การจ่ายสินค้า และยอดคงเหลือของสินค้าในทะเบียนคุมสินค้าได้ ($\bar{X}=2.70, S.D.=0.47$) ในสมุดเงินสดท่านสามารถสรุปผลการดำเนินงาน ทุกสิ้นเดือนได้ ($\bar{X}=2.65, S.D.=0.49$) เมื่อมีการซื้อวัตถุดิบหรือมีค่าใช้จ่าย หากไม่ได้รับใบเสร็จท่านสามารถออก ใบเบิกเงิน ได้ ($\bar{X}=2.60, S.D.=0.50$) สามารถนำใบเสร็จรับเงิน หรือ ใบเบิกเงิน จากการซื้อวัตถุดิบหรือค่าใช้จ่าย ไปบันทึกบัญชีใน

สมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=2.60, S.D.= 0.50$) สามารถนำใบเสร็จรับเงิน หรือ ใบเบิกเงิน จากการซื้อวัตถุดิบหรือค่าใช้จ่าย ไปบันทึกบัญชีในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=2.60, S.D.= 0.51$) เมื่อมีการซื้อวัตถุดิบหรือมีค่าใช้จ่าย หากไม่ได้รับใบเสร็จรับเงินสามารถออกใบเบิกเงินได้ ($\bar{X}=2.60, S.D.= 0.51$) สามารถบันทึกการเพิ่มหุ้น การถอนหุ้น และหุ้นคงเหลือในทะเบียนสมาชิกได้ ($\bar{X}=2.55, S.D.= 0.51$) และสามารถบันทึก บันทึกราคาหุ้น ค่าเสื่อมราคา และราคาสุทธิในทะเบียนคุณสินทรัพย์ถาวรได้ ($\bar{X}=2.50, S.D.= 0.51$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research Methodology) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยการศึกษาถึงปัญหาและการพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ปัญหาด้านความรู้ความสามารถ พบว่า การเกิดปัญหาภายในกลุ่มด้านความรู้ ความสามารถโดยรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ กลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง กลุ่มที่ไม่สามารถจัดทำบัญชีให้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เช่น ค่าใช้จ่ายรายได้ไม่เป็นปัจจุบัน และกลุ่มไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ กลุ่มไม่เคยได้รับการอบรมความรู้ทางด้านการบัญชี และกลุ่มไม่มีที่ปรึกษาทางด้านการจัดทำบัญชี ทำให้ไม่สามารถทราบว่าจะจัดทำถูกต้องหรือไม่ผู้วิจัยมองว่า ผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มควรที่จะได้รับความรู้ในเรื่องของการจัดทำบัญชี เนื่องจากผู้วิจัยออกสัมภาษณ์ จากการสังเกตส่วนใหญ่ประธานกลุ่มจะเป็นผู้ที่จัดทำบัญชี และอายุมีผลอย่างมากต่อการจัดทำบัญชี เพราะผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าการทำบัญชีเป็นเรื่องที่ยู่ยาก และเข้าใจยาก ทำให้ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ ผู้วิจัยมองว่าหากมีหน่วยงานหรือโครงการที่สามารถจัดอบรมเรื่องของบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ไม่เกิดความยุ่งยาก และซับซ้อน มีการติดตามผลการบันทึกบัญชี จะทำให้ความรู้ของผู้ทำบัญชีกลุ่มจะพัฒนาขึ้นได้ จากการสัมภาษณ์ความเป็นไปได้ในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของกลุ่มแต่ละกลุ่มสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องมองจากการที่มีลูกค้าสนใจในสินค้าที่ต่อเนื่อง มีการผลิตและจำหน่ายอยู่ตลอด และบางกลุ่มยังต้องการที่จะพัฒนาเรื่องรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีของ ผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคในการ จัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนครที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่อง และนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ เหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ 99 กลุ่มตัวอย่าง ภาพรวมจากการสำรวจพบว่า ผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมีแหล่งความรู้ในการจัดทำบัญชีจากการฝึกอบรม มีวิธีการจดบันทึกบัญชี ด้วยมือตามความเข้าใจส่วนตัว งานบัญชีที่ได้จึงไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปและไม่สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ทางธุรกิจได้ ปัญหาหลักในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มสำรวจคือ การ ขาดทักษะความรู้พื้นฐานด้านการบัญชี และความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงานทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือมีการให้ความรู้และเผยแพร่รูปแบบการทำบัญชีที่หลากหลายตามความถนัดของหน่วยงานโดยมักไม่ สอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังขาดกฎและข้อบังคับและผู้รับผิดชอบติดตามการ รายงานทางการเงินของโครงการ เป็นเหตุให้เกิดความสับสนจนเกิดข้อผิดพลาดและไม่ให้ความสำคัญต่องานบัญชีในที่สุด ในขณะที่ปัจจัยส่งเสริมที่จำเป็นคือการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาทางการบัญชีเพื่อทำหน้าที่ให้การ อบรมเผยแพร่ความรู้ที่เหมาะสมต่อแต่ละชุมชน

5.2 ปัญหาด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี พบว่า การเกิดปัญหาภายในกลุ่มด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เอกสารหลักฐานในการซื้อ ขาย ไม่สมบูรณ์ ขาดความครบถ้วนของข้อมูล เช่น ลายมือชื่อผู้รับเงิน ผู้จ่ายเงิน เอกสารที่ใช้ในการประกอบ การบันทึกบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญจ่าย สูญหาย เนื่องจากไม่มีการควบคุมภายในและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ กลุ่มบันทึกบัญชีไม่สอดคล้องกับเอกสารหลักฐาน เช่น วันที่ไม่ตรงกัน ตัวเลขไม่ตรงกัน และไม่ทราบสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของที่แท้จริง เนื่องจากไม่มีการรวบรวมหลักฐานการลงทุนครั้งแรกและจัดทำรายงานแสดงข้อมูล ผู้วิจัยให้ความเห็นว่า เอกสารทางการบันทึกบัญชีเป็นสิ่งสำคัญต่อวิธีการทางการบัญชี เนื่องจากเอกสารเป็นหลักฐานที่สำคัญต่อการบันทึกบัญชี ซึ่งกลุ่มชาวบ้านมองข้ามเอกสารเหล่านี้ทำให้ การดำเนินการในการทำบัญชีไม่เป็นไปตามระบบ ซึ่งหากกลุ่มชาวบ้านมีระบบเอกสารที่ดีก็จะทำให้ กลุ่มชาวบ้านสามารถดำเนินการจัดทำบัญชีได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการสังเกต กลุ่มชาวบ้านต้องการที่อยากจะมีระบบเอกสารที่ถูกต้องสำหรับเก็บไว้เพื่อเป็นหลักฐานทางการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการศึกษาระบบบัญชี สำหรับกลุ่มผู้ผลิต โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะจัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยแสดงรายรับและรายจ่ายเท่านั้น ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ เช่น ความเหมาะสมในการกำหนดราคาขาย หรือความคุ้มค่าในการลงทุน นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการที่จะจัดทำบัญชีให้มีความยุ่งยากมากกว่านี้ และไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากการรวมกลุ่มของแต่ละกลุ่ม ไม่ใช่การรวม กลุ่มที่แท้จริง แต่เป็นเพียงการรวมกลุ่มเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเท่านั้น ทั้งนี้ ในการผลิตจริง ๆ ส่วนใหญ่ ประธานกลุ่มจะนำเงินส่วนตัวมาให้สมาชิกแต่ละคนไปผลิตก่อน แล้วจึงนำผลิตภัณฑ์นั้นมาขายให้กับประธานกลุ่มเพื่อหักกลับหนี้ เปรียบเสมือนการบริหารแบบเจ้าของคนเดียว ถึงแม้ว่ารูปแบบการบริหารจะเป็นวิสาหกิจชุมชน แต่การจัดการภายในจริง ๆ ก็คล้ายกับการบริหารแบบเจ้าของคนเดียว โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ลงทุนเป็นส่วนใหญ่

5.3 ปัญหาด้านความร่วมมือและประสานงาน พบว่า การเกิดปัญหาภายในกลุ่มด้านความร่วมมือและประสานงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก คือ สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือด้านการให้ข้อมูลทางด้านการบัญชีของกลุ่ม และอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำบัญชีและเก็บเอกสารสำคัญ ระบบทางเดินของเอกสารสำคัญยังไม่เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน กลุ่มยังขาดการประสานงานระหว่างกลุ่ม เช่น ยังให้ประธานกลุ่มผสานงานกับลูกค้าคนเดียว และขาย คนเดียว ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มก็จะไม่รู้ว่าจะขาย และกลุ่มควรจะผลิตเป็นจำนวนเท่าไรถึงจะเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของกุสุมา คำพิทักษ์ (2552 : 7) ได้ศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายในของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษา การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้สินค้า OTOP กรณีศึกษาในกลุ่มอาหาร จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP กลุ่มอาหาร มีขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน และการบันทึกข้อมูลทางบัญชีและการนำข้อมูลมาใช้ในการควบคุม และการตัดสินใจยังไม่สมบูรณ์ การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิต OTOP กลุ่มอาหาร ได้พัฒนาการบันทึกบัญชีอย่างง่ายเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและการตัดสินใจในการดำเนินการกิจกรรมของสถานประกอบการ โดยมีเป็น 5 ระบบ คือ 1) ระบบขายสินค้า 2) ระบบซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ 3) ระบบผลิตและเบิกจ่ายวัตถุดิบ 4) ระบบรับ – จ่าย 5) ระบบบัญชีทั่วไปและรายงานการเงิน การพัฒนาระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ได้พัฒนาทั้งห้าระบบ โดยแบ่งเป็นเมนูหลัก 6 เมนู คือ 1) ข้อมูลหลัก 2) ซื้อวัตถุดิบ 3) สินค้าและการผลิต 4) ขายสินค้า 5) บัญชี 6) รายงาน อย่างไรก็ตาม ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์นี้ได้พัฒนาขึ้นจากกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP ประเภทอาหาร ซึ่งการนำไปใช้กับกลุ่มสินค้าอื่น ๆ ยังไม่ได้มีการทดสอบ และระบบบัญชีนี้เป็นระบบบัญชีอย่างง่ายเหมาะสำหรับ

สถานประกอบการขนาดเล็กเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลทางบัญชีเพื่อการควบคุมและการตัดสินใจเท่านั้น และไม่รองรับระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

5.4 ปัญหา ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า การเกิดปัญหาภายในกลุ่ม ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ ที่มีอยู่ในปัจจุบันชำรุด ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการจัดทำบัญชี खाดเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกบัญชี เช่น สมุดบัญชี ปากกา คอมพิวเตอร์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มีความทันสมัย เก่า ทำให้การใช้งานไม่มีประสิทธิภาพ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดทำบัญชี เช่น แฟ้มเก็บเอกสาร โต๊ะนั่งทำงาน จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ สังเกตได้ว่า กลุ่มยังขาดสมุดบัญชี และแฟ้มเก็บเอกสาร แต่ก็ยังมีบางกลุ่มใช้เครื่องคิดเลขบ้าง สมุดบัญชีเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการบันทึกบัญชี และแบบฟอร์มในสมุดบัญชีก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้สามารถบันทึกได้ง่าย และไม่ยุ่งยาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวัชรีย์ อ้นวิวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นับเป็นวิสาหกิจ ชุมชนที่ผลิตของชำร่วยของที่ระลึก มีแหล่งวัตถุดิบในการผลิตภายในจังหวัดผู้จัดทำบัญชีเป็นกรรมการของ กลุ่มซึ่งมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สาขาบัญชี บริหารและเศรษฐศาสตร์ มีการจัดทำบัญชี โดยมีการบันทึกบัญชีด้วยมือ มีสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ได้แก่ สมุด เงินสด สมุดบันทึกรายการทั่วไป ทะเบียนคุมสินค้าทะเบียนสมาชิกหุ้นและใบเสร็จรับเงิน ผู้จัดทำบัญชีของ วิสาหกิจชุมชนปฏิบัติงานในตำแหน่ง 4-5 ปีผ่านการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนไม่เกิน 1 ครั้ง/ปี พบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าปัญหาด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานเป็นปัญหาในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 และปัญหาในระดับ รองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านความร่วมมือและประสานงาน

5.5 ผลสัมฤทธิ์ผู้เข้าร่วมอบรมก่อนอบรมและหลังการอบรมการพัฒนากระบบบัญชีของกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ชาวบ้านที่เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เนื่องจากมีการทดสอบก่อน และหลังการอบรม และมีการฝึกให้ปฏิบัติการบันทึกบัญชีการกรอเอกสารหลักฐานทางการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศขญา ธงประชา, พรพมิล อธิรัตน์ และกิตติมา ทางนะที่ (2556 : 57) ผลการทดสอบค่าสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยสัมบูรณ์ของระดับความรู้และทักษะการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลังการให้ความรู้มากกว่าระดับความรู้ก่อนการให้ความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

5.6 กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมฝึกอบรมการพัฒนากระบบบัญชี สามารถปฏิบัติได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ สามารถออกใบเสร็จรับเงินให้ลูกค้าเมื่อมีการขายได้ สามารถนำใบเสร็จรับเงินจากการขายไปบันทึกบัญชีในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง สามารถทราบจำนวนคงเหลือของสมาชิก สินค้าคงเหลือ วัตถุดิบคงเหลือ สินทรัพย์ถาวร และผลการดำเนินงานได้ สามารถบันทึกการรับและจ่ายสินค้าและยอดคงเหลือของสินค้าในทะเบียนคุมสินค้าได้ ในสมุดเงินสดท่านสามารถสรุปผลการดำเนินงาน ทุกสิ้นเดือนได้ เมื่อมีการซื้อวัตถุดิบหรือมีค่าใช้จ่าย หากไม่ได้รับใบเสร็จท่านสามารถออก ใบเบิกเงินได้ สามารถนำใบเสร็จรับเงิน หรือใบเบิกเงิน จากการซื้อวัตถุดิบหรือค่าใช้จ่าย ไปบันทึกบัญชีในสมุดเงินสดได้อย่างถูกต้อง และสามารถบันทึกราคาทุน ค่าเสื่อมราคา และราคาสุทธิในทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวรได้ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของชนิดาภา ดีสุข (2556 : 9) บัญชีครัวเรือนเพื่อชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าการอบรมในครั้งนี้มีประโยชน์ มาก เพราะทำให้ทราบรายรับ-รายจ่ายประจำเดือนของครัวเรือนได้ทำให้ทราบการใช้จ่ายเงินของตนเอง ว่ารายจ่าย ทางใดใช้จ่ายมาก รายจ่ายทางใดใช้จ่ายน้อย การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักการเก็บออมเงิน มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ลิ้มสกุล. (2544). *แนวทางการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุสุมา คำพิทักษ์ มาลี จตุรัส และนภาพร เตรียมมีฤทธิ์. (2552). *การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP : กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ขวัญชนก น่านนิมิตกุลชัย. (2554). *แนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนคร*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตพระเกียรติ.
- คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. (2549). *แนวทางและหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ : บีทีเอสเพรส.
- ชิตพันธ์ บุญมีสุวรรณ. (2547). *การวางระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2548). *แนวทางการตรวจสอบภายใน*. สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : คูมายเบส.
- ไทยตำบล ดอท คอม. (2557). *แหล่งข้อมูลสินค้าโอท็อป (OTOP) ที่ใหญ่ที่สุดและข้อมูลตำบล*. ค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.thaitambon.com>
- ทศพร ไชยประคอง (2552). *การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีสำหรับกองทุนสวัสดิการครู โรงเรียนพนมวิทยการ ลานนา เชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภาพร ณ เชียงใหม่. (2548). *ระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ : พัฒนาวิชาการ.
- นริศรา แก้วแสนเมือง. (2554). *ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายใน ของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่*. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประพันธ์ ศิริรัตน์ธำรง อภิกฤษ์ พูนกลิ่น และกัญญา ประยูรสุข. (2549). *การวางระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์.
- ยพรัตน์ อิมพิทักษ์ ยพรัตน์ จันท์แก้ว ธันยชนก หุ่นสุวรรณ และจิตราภรณ์ ทองมา. (2557). *ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- วิภาวี ศรีคะ. (2546). *การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไล วีรปรีห์ และจงจิตต์ หลีกภัย. (2551). *ระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรีย์ ฮันวีวัฒน์. (2554). *ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. การค้นคว้า อิสระ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และสุกษัย พาหุมันโต. (2553). *การศึกษาระบบบัญชี สำหรับกลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานี*. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์*, 6(1), 1-15.
- สุขุม โปธิสวัสดิ์. (2549). *การวางระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- หอการค้าจังหวัดเลย. (2557). *รายชื่อหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์*. ค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.thaitambon.com>
- อัจฉราวรรณ มณีชาติย์. (2544). *นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์*. *วารสารพัฒนาชุมชน*. 40(9), 24-26.